

THE IMPORTANCE OF STUDENTS FINANCIAL STATUS INDICATORS FOR INVESTMENT PROJECTS IN HIGHER EDUCATION SECTOR

ZNAČAJ POKAZATELJA FINANCIJSKOG STATUSA STUDENATA ZA INVESTICIJSKE PROJEKTE U SEKTORU VISOKOG OBRAZOVANJA

MARKOVIC, Branimir & LETINIC, Svjetlana

Abstract: *The life cycle of the investment project starts with ideas, in other words identifying the need and ending with the realization / utilization of results that the project produces. Ideas, requests and needs for investment projects should not be unilaterally determined by one interest group. Different interest groups, emphasize the customers / users of the results of investment project, can significantly influence the course and outcome of the project. Their impact can be great especially if cost, time and dimensions of successfulness required by the project are taken into account.*

Keywords: *investment projects, indicators of financial status, interest groups, higher education*

Sažetak: *Životni ciklus investicijskog projekta započinje pokretanjem ideje, odnosno prepoznavanjem potrebe, a završava ostvarenjem/korištenjem rezultata koje projekt proizvodi. Ideje, zahtjevi i potrebe za investicijskim projektom ne bi smjele biti određene od strane jedne interesne skupine. Različite interesne skupine, osobito kupci/korisnici rezultata investicijskog projekta, mogu bitno utjecati na tijek i ishod realizacije projekta. Njihov utjecaj može biti velik ako se uzme u obzir troškovna, vremenska ali i dimenzija uspješnosti zahtijevanog projekta.*

Ključne riječi: *investicijski projekti, pokazatelji financijskog statusa, interesne skupine, visoko obrazovanja*

Authors' data: Branimir Markovic, prof.dr.sc., Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, markovic@efos.hr; Svjetlana Letinic, mr.sc., Veleučilište u Požegi, Požega, sletinic@vup.hr;

1. Uvod

Realizirati investicijski projekt znači ostvariti zahtijevani cilj, odnosno rezultat, međuovisnim djelovanjem različitih aktivnosti i resursa u određenom vremenu. Realizacija nekog investicijskog projekta kroz odgovarajući građevinski objekt, postrojenje ili opremu podrazumijeva njihovo korištenje u ostvarenju rezultata proizvodnih, odnosno uslužnih djelatnosti. Sektor visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj zahtijeva velika ulaganja u investicijske projekte. Među investicijskim projektima osobito se ističe potreba za izgradnjom novih, odnosno održavanjem postojećih građevinskih objekata. Ulaganja u građevinske objekte sektora visokog obrazovanja su neophodna, osobito iz perspektive kupaca/korisnika obrazovnih usluga. Stoga je važno već u fazi utvrđivanja potrebe za određenim projektom utvrditi njihove zahtjeve i interese te tako dobivene informacije koristiti tijekom cijelog životnog ciklusa zahtijevanog projekta. Ovim radom autori žele ukazati na značaj, odnosno utjecaj financijskog statusa kupaca-studenata na identifikaciju potrebe rješavanja studentskog smještaja izgradnjom studentskog doma.

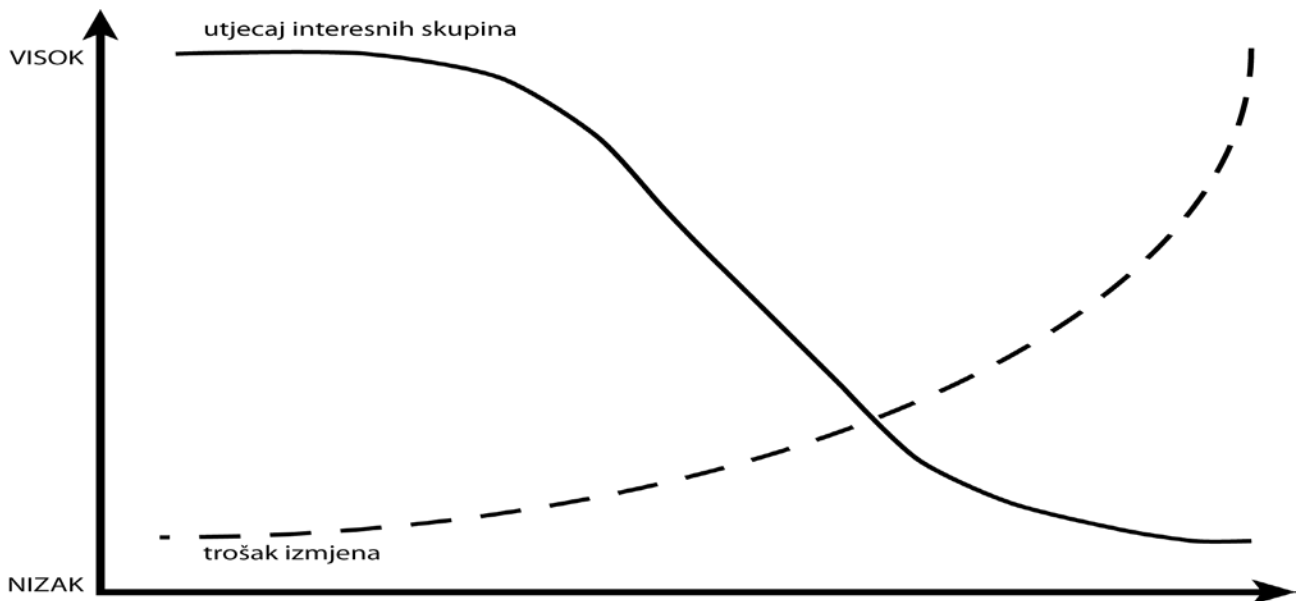
2. Utjecaj interesnih skupina pri utvrđivanju potrebe za investicijskim projektima u sektoru visokog obrazovanja

2.1. Projekti i interesne skupine u projektima

Projekt označava određenu aktivnost koju poslovni subjekti poduzimaju nesvakodnevno, dakle prema potrebi, što utječe na postizanje jedinstvenosti i privremenosti određenog projekta.[1] Kada je riječ o investicijskim projektima važno je istaknuti kako se njihovom realizacijom očekuju rezultati u smislu ostvarenja podloge za proizvodnju ili pružanje usluga. Takva situacija zahtijeva od projektnog menadžmenta da već od samog početka projekta (utvrđivanjem ciljeva i/ili potreba) promatraju, kroz različite pokazatelje, utjecaj interesnih skupina na stvaranje zahtijevanih potreba za nekim projektom. Prema J. Truman [2] interesno utjecajne skupine u nekom projektu su podijeljene na četiri kategorije:

- Projektni prvaci – osiguravaju svrhu i početak projekta. U tu kategoriju se najčešće ubrajaju investitori i poduzetnici motivirani profitom, korisnici ili kupci i dr.
- Projektni sudionici – odgovorni su za planiranje i provedbu projekta. Tu se ubrajaju projektni menadžer, projektni tim, inženjeri, konstruktori, prodavači, dobavljači, uslužni djelatnici i državne/lokalne institucije.
- Sudionici šire zajednice – pojedinci ili skupine koji su direktno pogođeni projektom. Ta skupina obuhvaća pojedince šire zajednice, političke grupe, članove obitelji projektnog tima i dr.
- Parazitski sudionici – nisu direktno uključeni u projekt kao npr. mediji, aktivisti i dr.

Na ostvarenje ciljeva i realizaciju projekata, interesne skupine mogu različito reagirati, odnosno imati određene pozitivne i negativne stavove. Nadalje, važno je promatrati u kakvom su odnosu razina utjecaja interesnih skupina i troškovi izmjena s obzirom na vrijeme potrebno za realizaciju nekog projekta.

Slika 1. Utjecaj interesnih skupina [3]

Promatrajući Sliku 1. vidljivo je kako su utjecaji interesnih skupina najizraženiji u početnoj fazi nekog projekta, dok je trošak mogućih izmjena u istom periodu najniži. Kako se životni ciklus nekog projekta nastavlja utjecaji interesnih skupina bivaju sve manje izraženi, a svaka nova izmjena koja proizlazi iz zahtjeva interesnih skupina tada postaje sve skuplja.

2.2. Interesne skupine u investicijskim projektima sektora visokog obrazovanja

Sektor visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj je pod ingerencijom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i reguliran je Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. [4] Kako bi se postigla zadovoljavajuća razina visoko obrazovanih ljudi s obzirom na kvalitetu i brojnost, neophodno je, uz kvalitetno osposobljen ljudski potencijal koji pruža usluge obrazovanja, osigurati i materijalnu podršku, odnosno infrastrukturnu izgrađenost i opremljenost.

Broj korisnika usluga visokog obrazovanja se kontinuirano i velikom brzinom povećava već od početka 90-tih godina prošlog stoljeća. Bez obzira na takvo povećanje, infrastrukturni objekti koji su neophodni za održavanje nastavnih ali i drugih aktivnosti tog sektora, zbog svoje neadekvatne uređenosti i nedovoljnog broja, postaju veliki problem ne samo nadležnog Ministarstva i visokih učilišta, nego cjelokupne zajednice. Nedovoljna, odnosno neadekvatna infrastrukturna izgrađenost u negativnom smislu utječe na mogućnost postizanja uspješnosti u radu i djelovanju visokih učilišta. Nadalje, zbog nerazvijenih osnovnih dimenzija kao što su raspoloživosti (availability) i prilagodljivosti (adaptability) uskraćuje se pravo na obrazovanje potencijalnim korisnicima.[5]

Ključnu interesnu skupinu u sektoru visokog obrazovanja, pri realizaciji investicijskog projekta, čine kupci/korisnici usluga (studenti i visoka učilišta) te investitori (MZOŠ, regionalne/lokalne jedinice i poslovni subjekti). Dakle, kupci/korisnici usluga kao rezultat isporuke nekog investicijskog projekta očekuje odgovarajuću razinu funkcionalnosti i kvalitete, a investitori su dužni osigurati

raspoloživa sredstva za određeni projekt u tijeku njegove realizacije i upotrebe. Jednostrano definiranje potrebe i osiguranje financijskih sredstava neophodnih za određeni investicijski projekt od strane investitora/pokretača inicijative ne može biti jedini/dovoljan pokazatelj koji će osigurati najbolji početak realizacije projekta. Stoga je neophodno da korisnici/kupci usluga budu uključeni u projekt već u početnoj fazi (definiranju/utvrđivanju potrebe) realizacije projekta. Njihovim uključivanjem moguće je postići visoku razinu zadovoljavanja zahtijevanih potreba.

2.3. Financijski status studenata – značajan pokazatelj u donošenju odluka o potrebi realizacije investicijskih projekata sektora visokog obrazovanja

Visoka učilišta nastoje osigurati što bolju uslugu svojim korisnicima, odnosno studentima, kroz nastavne programe, ali i kroz programe koji utječu na poboljšanje njihovog studentskog standarda. Pružiti mogućnost studentima da smještaj tijekom studija osiguraju korištenjem raspoloživih kapaciteta u studentskim domovima može značajno utjecati na poboljšanje njihovog standarda. Međutim, u Republici Hrvatskoj postoji evidentan problem nedostatka smještajnih kapaciteta u studentskim domovima. Posljedica je to dugogodišnje nepoticajne politike kapitalnih ulaganja u sektoru visokog obrazovanja. Sadašnje kapacitete od 9.800 raspoloživih mjesta u studentskim domovima trebalo bi povećati gotovo za 80%. [6] Takvo stanje ima za posljedicu da redovni studenti moraju tijekom svog studiranja stanovati u privatnom smještaju.

Studentski centri, kojima su nadređene ustanove visoka učilišta, zaduženi su između ostalog, za organizaciju smještaja studenata. Veleučilište u Požegi, iako ima osnovani Studentski centar, nije u mogućnosti uz usluge nastavnog karaktera svojim korisnicima pružiti i usluge smještaja u studentskom domu, budući da za to nema raspoložive kapacitete. S obzirom na postojeći problem, tijekom 2009. g., provedeno je, na temelju anketnog upitnika, istraživanje o potrebi izgradnje studentskog doma u Požegi. Istraživanje je provedeno među redovnim dislociranim studentima s obzirom na uspješnost i financijski status te njihovu percepciju utjecaja raspoloživosti studentskih domova na poboljšanje studentskog standarda.

Autori u radu iznose dio rezultata navedenog istraživanja kako bi ukazali na glavne čimbenike (u financijskom smislu) koji upućuju na potrebu rješavanja studentskog smještaja izgradnjom studentskog doma. Financijski status potencijalnih korisnika usluga smještaja, odnosno interesne skupine iz sektora visokog obrazovanja, promatran je s obzirom na visinu nastalih troškova tijekom studija te izvore njihovog financiranja.

Istraživanjem je obuhvaćen uzorak od 214 redovnih dislociranih studenata, odnosno 50,35% potencijalnih korisnika usluga smještaja prema podacima Studentske službe Veleučilišta u Požegi. S obzirom na kvalitetu promatranog uzorka autori smatraju kako su dobiveni rezultati relevantni kriteriji ocjene u donošenju odluke o potrebi gradnje studentskog doma u Požegi.

Prema dobivenim rezultatima istraživanja evidentno je kako gotovo 70% ispitanih studenata ima ukupne troškove studiranja (školarina, stanarina i režije, hranu, prijevoz, materijali za nastavu i sl.) na mjesečnoj razini do 2.500,00 Kn. Redovnim studentima se troškovi studiranja povećavaju iznad 2.501,00 Kn, odnosno 3.501,00

Kn zbog njihovog statusa – redovni studenti za osobne potrebe, koji participiraju vlastitim sredstvima u troškovima svog školovanja. Ukupne troškove studiranja u najvećem omjeru čine troškovi najma stana i režija koje studenti plaćaju za privatni smještaj. Od ukupnog broja anketiranih studenata, 187 studenata stanuje u privatnom smještaju u sjedištu visoko obrazovne institucije. Studenti (npr. sa područja Brodsko-posavske županije) stanuje u privatnom smještaju u sjedištu visoko obrazovane bez obzira na to što je njihovo mjesto prebivališta relativno male prometne udaljenosti od sjedišta visoko obrazovne institucije. Razlog tome može se tražiti u visokim troškovima i lošoj organiziranosti prijevoza. Za najveći broj ispitanih studenata, koji stanuju u privatnom smještaju, cijena najma stana i režija je visoka, osobito ako se stavi u odnos s cijenom smještaja koju plaćaju studenti smješteni u studentskim domovima.

Odgovor	Udio ispitanika u %
Do 2.500,00 Kn	68,69
Od 2.501,00 Kn do 3.500,00 Kn	28,04
Iznad 3.501,00 Kn	3,27

Tablica 1. Ukupni troškovi studiranja ispitanika na mjesečnoj razini

Odgovor	Udio ispitanika u %
Stanujem u privatnom smještaju u sjedištu visoko obrazovne institucije	87,38
Ne stanujem u sjedištu visoko obrazovne institucije, nego svakodnevno putujem iz mjesta prebivališta	11,68
Ostalo	0,94

Tablica 2. Status stanovanja ispitanika u sjedištu visoko obrazovne institucije

Odgovor	Udio ispitanika u %
Do 700,00 Kn	10,72
Od 701,00 Kn do 1.300,00 Kn	82,35
Iznad 1.301,00 Kn	6,93

Tablica 3. Troškovi najma stana i režija u privatnom smještaju na mjesečnoj razini (N=187)

Nadalje, rezultati istraživanja pokazuju kako studenti za financiranje svog obrazovanja najviše opterećuju dohodak svojih roditelja/uzdržavatelja. Ostvareni neto dohodak u visini 3.500,00 – 6.000,00 Kn na mjesečnoj razini za gotovo 50% zaposlenih roditelja/uzdržavatelja pokriva samo 94,44% troškova sindikalne košarice za četveročlanu obitelj, odnosno samo 75,63% troškova sindikalne košarice za četveročlanu obitelj koja živi u podstanarstvu.[7]

Odgovor	Udio ispitanika u %
Dohodak roditelja/uzdržavatelja (100%)	61,68
Dohodak roditelja/uzdržavatelja (50% i više)	31,78
Mješoviti izvori (vlastiti dohodak ispitanika, stipendije i ostalo)	6,54

Tablica 4. Izvori financiranja troškova studiranja

Odgovor	Udio ispitanika u %
Zaposlena oba roditelja/uzdržavatelja	37,38
Zaposlena jedan roditelj/uzdržavatelj	47,67
Roditelji/uzdržavatelji nisu zaposleni	14,95

Tablica 5. Status zaposlenosti roditelja/uzdržavatelja

Odgovor	Udio ispitanika u %
Do 3.500,00 Kn	18,68
Od 3.501,00 do 6.000,00 Kn	46,70
Od 6.001,00 do 9.500,00 Kn	21,98
Iznad 9.501,00 Kn	12,64

Tablica 6. Neto dohodak roditelja/uzdržavatelja na mjesečnoj razini (N=182)

Nepovoljnoj situaciji, s obzirom na izvore financiranja, govore u prilog i podaci iz kojih je vidljivo kako veliki broj ispitanika ne ostvaruje nikakav oblik stipendija, 20,10 % ispitanika ostvaruje stipendiju od subjekata javnog sektora, a svega njih 1,4% ostvaruje stipendiju od subjekata privatnog sektora. Nadalje, gotovo 85% ispitanih studenata ne ostvaruje dohodak vlastitim radom. Mali udio studenata koji ostvaruju stipendije ili dohodak vlastitim radom posljedica je izuzetno slabe povezanosti gospodarskih subjekata i korisnika obrazovnih usluga. Za rješavanje/poboljšanje tako nastale situacije odgovornost se može tražiti u radu i djelovanju Studentskih centara koji su zaduženi za organizaciju povremenog i privremenog zapošljavanja. Povremenim zapošljavanjem studenata ili financiranjem troškova studiranja kroz stipendije gospodarski subjekti mogu pridonijeti kvaliteti vlastite kadrovske politike.

Odgovor	Udio ispitanika u %
Ispitanik ostvaruje stipendiju od subjekata privatnog sektora – prosječan iznos 710,00 Kn	1,4
Ispitanik ostvaruje stipendiju od subjekata javnog sektora – prosječan iznos 1.500,00 Kn	20,10
Ispitanik uopće ne ostvaruje stipendiju	78,50

Tablica 7. Ostvarene stipendije ispitanika kao izvor financiranja studija

Odgovor	Udio ispitanika u %
Do 1.000,00 Kn	11,22
Od 1.001,00 Kn do 2.500,00 Kn	2,34
Iznad 4.500,00 Kn	1,86
Ispitanik ne ostvaruje dohodak vlastitim radom	84,58

Tablica 8. Ostvaren dohodak vlastitim radom ispitanika na mjesečnoj razini

3. Zaključak

Istraživanje je pokazalo kako su redovni studenti, zbog neizgrađenog studentskog doma, primorani tražiti smještaj u privatnim stanovima. Visoki ukupni troškovi, među kojima se ističu troškovi najma stana i režija, opterećuju postojeću nisku razinu dohotka roditelja/uzdržavatelja kao glavnog izvora financiranja. Zbog neučinkovite politike povezivanja gospodarskih subjekata s korisnicima obrazovnih usluga, mali broj studenata ostvaruje stipendije ili dohodak od vlastitog rada. Takva situacija ima dvostruki negativni utjecaj: studenti ne grade osjećaj vlastite vrijednosti i mogućnosti djelomičnog samofinanciranja na temelju svoje uspješnosti, znanja i vlastitog rada, a gospodarski subjekti, ne koriste mogućnosti da zapošljavanjem ili financijskim poticajima pomažu/motiviraju studente na školovanje, osiguravajući pri tome kvalitetu vlastite kadrovske politike. Zaključno, svi navedeni pokazatelji ukazuju na postojeću slabu financijsku moć studenata te mogu poslužiti, odnosno biti relevantni, u donošenju pozitivne odluke o potrebi gradnje studentskog doma u Požegi.

4. Literatura

- [1] Omazić, M.A. & Baljkas, S. (2005). *Projektni menadžment*, Sinergija nakladništvo d.o.o., ISBN 953-6895-18-8, Zagreb.
- [2] Dinsmore, C.P. et.al (2006). *The AMA Handbook of Project Management*, ISBN 9780814472712, AMACOM, New York.
- [3] Project Management Institute (2004). *A Guide to the Body of Knowledge*, PMI, Pennsylvania. Dostupno na: <http://www.projectsmart.co.uk/pmbok.html> . Pristup: 06-03-2010.
- [4] Narodne novine (123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 46/07 i 45/09). *Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*.
- [5] Tomaševski, K. (2001). *Human rights obligations making education available, accessible, acceptable and adaptable.*: Swedish International Development Cooperation Agency, Gothemburg. Dostupno na: http://www.forolatino.org/flape/boletines/boletin_referencias/boletin_26/articulos/11.pdf. Pristup: 03-03-2010.
- [6] Državni zavod za statistiku (2009). *Statistički ljetopis 2008*. DZS, Zagreb. Dostupno na: <http://www.dzs.hr/>. Pristup 16-03-2010.
- [7] Savez samostalnih sindikata Hrvatske (2009). *Izračun sindikalne košarice za 01/09 u Republici Hrvatskoj*. Dostupno na: <http://www.sssh.hr/downloads/kosarica/01-2009.pdf>. Pristup: 28-05-2009.

Photo 101. Folklore society Grabarje / KUD Grabarje